

مذهب مرجع عالی که در کتبییه هر پکت بسفیداب روی متن زر عنوان
 هر قسمت نوشته شده است - ۷۵۶ صفحه ، هر صفحه ۱۲ سطر ، هر سطر
 یک بیت ۶۷ میلیتر در متن و ۱۴ بیت در ۲۸ مصرع در حاشیه -
 خط نستعلیق کتابت خوش - رقم مقصود علی شیرازی - تاریخ تحریر سال
 ۱۰۷۰ ، (شماره ۳۲۴)

تقسیمات مانند نسخه پیش

آغاز : مانند نسخه پیش

پایان :

« سگو انده خویش با دشمنان ده لاجول گویند تادی کنان »

« تمت الکلیات افصح المتکلمین شیخ مصلیح الدین سعدی
 شیرازی علیه الرحمة والمغفرة بتاريخ يوم الاثنين غره شهر ذی حجة -
 الحرام . الراجی مقصود علی الشیرازی شرف الله ذنوبه و ستر عیوبه . »
 نسخه در حدود سال ۱۱۳۹ در تهاک فیوم نامی بوده ، پامرفتنجعلشاه
 مرمت و تجلید شده و بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته
 است و پشت صفحه اول مهر او را دارد .

(۴۱۴)

کلیات

سعدی

باندازه ۱۳۰ x ۱۹۵ - جلد نفوای زوغنی عالی بوم سرخ
 قرنج و سر قرنج و حاشیه بوم مشکمی گل و بلبل نقاشی متن گل و برگ
 مذهب ، اندرون قهوه‌ای ساده حاسه مذهب - کاغذ ترمه اصفهانی
 جدول و کمندرزین - صفحات ابتدای هر کتاب متن و حاشیه مذهب
 بین سطور طلا اندازی مصراعها تماما در سان نسبه مذهب - هر صفحه

سه لچکی مذهب دارد - ۷۱۲ صفحه - بطور صفحات یکدست نیست
و در متن و حاشیه بطور متوسط ۲۳ بیت نوشته دارد - (۵) سرلوح و
یک سرفصل مذهب عالی - خط شکسته نستعلیق کتابت خفی ممتاز -

رقم درویش عبدالمجید - تاریخ ۱۱۸۲

آغاز: « منت خدای را عزوجل ... »

بایان :

« هرآنکه نام من از راه نیکوئی ببرد

همیشه در دو جهان نام او به نیکی باد»

« تمت الكتاب بعون الله المنك الوهاب فی شهرشوال المکرم

من شهر سنه ۱۱۸۲ نظر بخواهش عالیحضرت ... آقا محمد حسین
حفظه الله تعالی عن الافات والبلایات کمترین بنده اخلاص کیش عبدالمجید
درویش در صدد تحریر این کتاب برآمد و نظر بخواهش صاحب کتاب
قصاید عربی و ملمعات و هزلیات و مطایبات و مضحکات و منجقات که
جامع کلیات به اول کتاب افزوده است نوشته شد . ناظرین را بکاتب
یحیی نباشد ، تم بالخير .»

سال ۱۲۹۲ از عرض کتابخانه گذشته است و پشت صفحه اول

و آخر مهر ناصرالدین شاه و مظفرالدین شاه را دارد .

(۴۱۵)

کلیات

سعدی

باندازه ۱۳ x ۲۰۵ - جلد ، روغنی عالی بوم تریاکی گل و بلبیل
و بروانه نقاشی ، حاشیه باریک مشکی مذهب اندرون بوم سرخ بوته
برگ موئی مذهب قرنج و سر قرنج و حاشیه بوم مشکی گل و بوته
نقاشی ، عمل آقا زمان تاریخ سال ۱۲۰۵ - کاشد ترمه کشمیری شکری

جدول و کمند زرین و عنوانها بزر - دو صفحه اول و هشت موضع دیگر در درج کتاب ، بر سر هر قسمت ، متن و حاشیه بین سطور طلا اندازی حاشیه بوته اندازی منقش مذهب - (۱۰) سراج مذهب مرصع خوش که در متن نقوش برنده دارد - و در کتیبه بعضی روی متن زر بقلم لاجورد عنوان نوشته شده است - چهار اوج سرفصل بوته مذهب زمینه سیلو - ۷۱۲ صفحه ، هر صفحه ۱۲ سطر ، هر سطر یک بیت ۵۶ سیلیمتر در متن ۱۳ بیت در ۶ مصرع در حاشیه - خط شکسته نستعلیق کتابت خفی خوش - رقم رضا [۲] - تاریخ تحریر سال ۱۲۰۵ (شماره ۳۲۶)

تقسیمات مانند نسخه شماره ۱۱۱

آغاز مانند نسخه شماره ۱۱۱

پایان بوستان :

« بتاریخ عصر چهارم جمادی الثانی سنه ۳ [۰] [۱۲] »

پایان قصاید فارسی :

« بتاریخ عصر ۱۴ جمادی الثانی سنه ۳ [۰] [۱۲] »

پایان نسخه :

« چکنند مالک مختار که فرمان ندهد

چکنند بنده که سر بر خط فرمان نهد »

« در اوقاتی که سلیقه قلم شکسته رقم چون آشنائی آشنایان

عصر از استقامت منحرف ... می بود اشعار شیخ المشایخ مصلح الدین

سعدی شیرازی بجهت اینکه خود مسوده ضبط نماید در نهایت تعجیل

تحریر ... نمود ... بتاریخ شهر ربیع الثانیه ۱۱۸۲ با تمام رسید . »

ولی ابن تاریخ قلم خوردگی دارد و تاریخ تحریر همان سال

۱۲۰۳ است

نسخه رقم صحیح ندارد ولی مرحوم میرزا عبدالوهاب نشاط

معمد الدوله كه يكبار آنرا عرض ديده در پشت صفحه اول تصريح کرده است : « کلیات شیخ سعدی علیه الرحمه خط میرزا رضا اصفهانی و این نظر مرحوم نشاط چنین تأیید میشود که در پایان گلستان سه بار هم « رضا » بطرز امضاء نوشته شده است .

سال ۱۲۳۲ از عرض فتحعلیشاه گذشته در حاشیه صفحه اول نام او بسفیداب روی متن زر در نیمترنجی نوشته شده و سال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و پشت صفحه اول مهر او هست و در پشت صفحه بدرقه ناصرالدین شاه بخط خود چنین یادداشت کرده است : « روز شنبه پانزدهم ماه جمادی الاول سنه ۱۲۶۶ در کلاه فرنگی باغ که بسیار بسیار مبارك جای است نشسته بودم مهدنقلیخان سیان خیر فتح مشهد را آورد . سلاطین فاجارنه بسیار باید حرمت این کلاه فرنگی را نگاه دارند و همیشه میمون و مبارک و بفال نیک بدانند . »

(۴۱۶)

کلیات

سعدی

باندازه ۱۵۷ × ۲۶۰ - جلده روغنی عالی بوم نیموئی بوته اندازی
مذهب منقش حاشیه پارک بوم مشکي بوته ریزه مذهب ، آندرون بوم
مشکی گل و برنده و بوته مذهب که در دو ترنج دو تصویر لیر مرد
نشسته بزر رسم شده است - کاغذ ترمه جدول زرین - تمامی صفحات
متن و حاشیه بین سطور طلا اندازی حاشیه بوته اندازی مذهب و من
تسه شنگرفی و یک لچکی لاجوردی بوته اندازی و دولجکی مذهب
دارد - عنوانها بزر - (ه) سر لوح بزرگ مزدوج و (ه) سر لوح
کوچک مرصع مذهب خوش که در هر یک عنوان هر رسم بشنگرف

روی متن زر نوشته شده - ۵۷۲ صفحه ۲ هر صفحه ۱۱ سطر، هر سطر
یکه بیت ۷۵ میلیمتر در متن ۱۲ بیت در ۲۴ مصراع در حاشیه - خط
نستعلیق شکسته کتابت جلی و خوش - رقم علی اصغر همدانی - تاریخ
تحریر سال ۱۲۰۲ - ۱۲۰۳ (شماره ۱۲۱۵۲)

تقسیمات مانند نسخه پیش

آغاز : مانند نسخه پیش

بابان بوستان :

« تمت البوستان . . . فی یوم السبت من شهر رجب المرجب فی

سنه ۱۲۰۲ . »

بایان مضحکات ، « تمت المضحکات علی بد الحقیر الفقیر علی

اصغر همدانی . »

بایان نسخه :

« من گورته در برابرم سفره نان همجون عزیزم بر در حمام زنان »

« . . . اختتام ابن نسخه سعادت فرجام . . . در مدحش

ان بس که خط بندگی بنواب گیتی ستانی سپرده . . . گیتی ستانی که

از میامن فتح عالی بوجه حسن افتتاح فتوحات بلانهایات . . . اعنی قره

باصره عظمت و شهرناری . . . الموسوم باسم محمد بن الحسن صاحب -

العصر . . . نام نامش از فتح علی نام ورو اسم سایش از جد

حسین بهره ور . . . اسم جد والا لبار و فرط محبت به برادر زاده

بزرگوار بیاباخان فاجار بین الانام استهار و نامدار آمر بر ترفیم سعادت

نامه سعدی . . . دولت سلطان محمد و آل امجد بمحمد و آل محمد

مخلد . . . باد فی شهر ربیع الثانی سنه ۳ [.] ۱۲ اتفاق افتاد الهی

..... بمحمد و آله . »

چنانکه ملاحظه شد نسخه با مرآفا محمد خان قاجار تهیه شده

و از او بفتحعلی‌شاه منتقل گردیده است و سال ۱۲۳۲ از عرض کتابخانه گذشته و پشت صفحه اول مهر او هست و ظاهراً خود او کتاب را بفرزندش (عباس میرزا یا نواده‌اش محمد میرزا) بخشیده و در پشت صفحه اول این عبارت بخط او هست: «این کتاب سعدی را خوب محافظت کن، فرزند عزیزم تا خدا ترا محافظت کند انشاءالله بتاريخ شهر رجب ۱۲۴۳» و معلوم نیست دو باره در چه تاریخ بکتابخانه وارد شده است

(۴۱۷)

کلیات

سعدی

با اندازه ۱۳ × ۲۱۰ - جلد ماعری مشکی تریج و سرتریج بریده
 ضربی زمیته مذهب، اندرون تیماج سرخ بغدادی - کاغذ ترمه جدول
 و کمنه زرین مصراعها بین تسمه مذهب - عنوانها پشتگرف درسرخنهای
 منقش روی زمینه زر نوشته شده و در هر صفحه سه لچکی حکاکی دارد
 آخرین صفحه هر کتاب قسمتهای بیاض در متن و حاشیه حکاکی و
 بعضی مذهب مرصع است و دو صفحه اول هر کتاب متن و حاشیه بین
 سطور طلا اندازی و حاشیه حکاکی است - (۴) سرلوح مزدوج مذهب
 مرصع عالی و برسر کتاب اگر سرلوح مرصع نباشد سرفصل مذهب مرصع
 عالی دارد که عنوان سرخی روی زمینه زر در کتیبه آن نوشته شده - بین
 رسالات و گلستان در دو صفحه دوشمس مذهب مرصع عالی دارد و متن
 صفحه حکاکی است - در تمامی صفحات یا تذهیب یا ترصیح یا حکاکی
 رسالات و گلستان و بوستان هر یک در دو صفحه دوشمس مذهب
 مرصع عالی دارد و متن صفحه حکاکی است - در تمامی صفحات یا
 تذهیب یا ترصیح یا حکاکی دارد - ۹۶ صفحه، هر صفحه ۱۵ سطر

هرسطر پك بيت ۹۵ بينمتر درمثن و ۱۴ بيت در ۲۸ مبرع درحاشيه -
خط شكسته نستعليق كتابت خفي خوش - رقم محمد هادي اصفهاني -
تاريخ تحرير سال ۱۲۰۴ - ۱۲۰۷ (شماره ۳۲۹)

تقسيمات مانند نسخه پيش

آغاز مانند نسخه پيش

بايان گلستان : « قد فرغ من تسويد ... في يوم الخامس
من العشر الثالث من الشهر السابع من العام الخامس من المائة الثالثة
من الالف الثاني من الهجرة ... وانا العبد الضعيف الخطي الراجي
محمد هادي ابن محمد رضا اصفهاني ... (شهر رجب سال ۱۲۰۴)
بايان كتاب :

« من سخن راست نوشتم تو گرش راست بخواني

جرم ليلاج نباشد چو تو شطرنج نداني،

« قد تمت الفردبات شيخ مصلح الدين سعدي شيرازي بعون

المكك القيوم في سنة ۱۲ [۰] ۱۲ ... حسب الاشارة ... ميرزا

عبد الوهاب مستوفي جليل الشأن دارالسلطنة اصفهان - ابن كتاب كليات

تاريخ او اخر شهر ربيع الثاني من شهر سنة سبعة و بائين بعد الالف

من الهجرة ... على يد الحبير الفقير المحتاج الى ربه الغني محمد

هادي ابن محمد رضا اصفهاني - سمت اتمام بدرفت ... در امان ملكك

سبحان باد يرب العباد . تم »

بسال ۱۳۲۲ از عرض گذشته است

(۴۱۸)

بته

سعدي

پاندازه ۱۴ x ۲۲۵ - جلد ساغري مشكي تزيج و سر تزيج

و گوشه و حاشيه پرده ضربي زمينه زربوته عنابي، اندرون تيزاج ترناكي

ساده - کاغذ ترمه جدول و کمند زرین عنوانها بشنگرف - دو صفحه
 اول و شش موضع دیگر در درج نسخه متن و حاشیه بین سطور طالاندازی
 حاشیه مذهب مرصع عالی - (۷) سر لوح مزدوج مذهب مرصع عالی
 و خوشی که در کتیبه آنها روی متن زر عنوان نوشته شده - ۱۲۴ صفحه ،
 هر صفحه ۲۱ سطر ، هر سطر دو بیت ۹۰ میلیمتر - خط نستعلیق کتابت
 خفی متوسط - بدون رقم - تاریخ تحریر سال ۱۲۲۲ - ۱۲۲۳ -
 (شماره ۳۰۱۸)

آغاز : مانند نسخه پیش

پایان بوستان :

« تم الكتاب البوستان بعون الله الملك المنان في يوم الجمعة
 نوزدهم شهر جمادى الاول من شهر منته ۱۲۲۲ . »
 پایان کتاب

« سهل است که من در قدمت خاک شوم »

ترسم که تو پای بر سر من نهی »

« تمت الكتاب الكلبيات . . . من نتایج افکار زبدة العارفين »

شيخ مصباح الدين سعدى فى هفتم شهر رجب سنة ثلث وثلثين و مائتين
 بعد الف من الهجرة النبوية »

نسخه متعلق به بهرام میرزا معزالدوله بوده و در تاریخ سال
 ۱۲۷۷ در تبریز بدختر خود بخشیده و بسال ۱۳۲۲ از عرض کتابخانه
 گذشته است .

(۴۱۹)

ات

سعدی

باندازه ۱۵۰ x ۲۵۵ - جلد ساغری مشکی ساده اندرون تیماج
 عنابی - کاغذ ترمه جدول و کمند زرین - عنوانها بشنگرف و لاجورد

دو صفحه اول و ده موضع دیگر در درج نسخه متن و حاشیه بن مسطور
طلاندازی و حاشیه بوته اندازی مذهب بنفش - (۱) سر لوح مذهب
مرصع خوش - ۲۹۴ صفحه هر صفحه ۲۵ سطر، هر سطر دو یوب ۳۰ - ۱۰
میلمتر - خط نستعلیق کتابت خوش - رقم زین العابدین شیرازی -
تاریخ تحریر سال ۲ - ۱۲۴۱ - (شماره ۳۲۰)

تقسیمات مانند نسخه پیش با حذف مقدمه و رسالات،

آغاز: «منت خدایرا عزوجل.....»

پایان گلستان:

«تمت الكتاب... فی تاریخ یوم الاربعاء بنجم شهر ربیع الثانی

من شهر سنه ۱۲۴۱.»

پایان نسخه:

«خورشید چو در خانه درویش آید

از بخت نگویش ایر در پیش آید.»

«تمت الكتاب... فی تاریخ یوم الخمیس نهم شهر ربیع الاولی

من شهر سنه ۱۲۴۲ اثنین و اربعین [و مائین] بعد الالف من الهجرة

بید الحقیق... تراب اقدام شیعیان جناب امیرالمومنین، زین العابدین

ابن حاج محمد جعفر شیرازی..... الی یوم الدین.»

سال ۱۲۸۲ از عرض گذشته است.

(۴۲۰)

ات

سعدی

باندازه ۱۴۰ x ۲۳۵ - جلد مقوای روغنی خوش بوم سرخ

سرغش گل و بلبل نقاشی حاشیه بوم زرد سرغش گل ریزه نقاشی، اندرون

بوم مشکبوته و گل و بلبل مذهب - کاعذ ترمه جدول و کمد زرین

در هر صفحه سه لچکی مذهب و مذهب مرصع دارد . عنوانها آنچه در متن است بسرخي در سرسخنهای مذهب مرصع روی زمینه زر و آنچه در حاشیه است روی زمینه زرماده . دو صفحه اول و چهار موضع دیگر در درج نسخه متن و حاشیه بین سطور طلا اندازی حاشیه مذهب مرصع عالی . (۵) سر لوح مذهب مرصع عالی - ۵۸۴ صفحه ، هر صفحه ۱۶ سطر ، هر سطر یک بیت . ۵ میلیمتر در متن ۱۶ بیت در ۳۲ مصرع در حاشیه . خط نستعلیق کتابت خوش رقم محمد شیرازی - بدون تاریخ تحریر (نیمه اول قرن ۱۳) ، (شماره ۳۳۲)

تقسیمات مانند نسخه شمار ۱۱۶ .

آغاز : مانند نسخه شماره ۱۱۶ .

بایان گلستان :

« کتبه العبد الاقل محمد مهدی شیرازی حسب الفرموده

میرزا رضاقلی بترقیم قرمز نویسی و شکستگی ابن اوراق برداشت . . »

بایان بوستان :

« تمام شد کتاب بوستان افصح الفصحاء شیخ سعدی شیرازی

علیه الرحمه ، کتبه العبد محمد مهدی شیرازی »

بایان نسخه :

« ملاقات اربصورت نیست عالی زمعنی شما دل نیست خالی

بسال ۱۳۲۲ از عرض گذشته است

(۴۲۱)

کلیات

سعدی

باندازه ۱۸۰ x ۲۸۰ - جلد ساغری مشکی ترنج و نیمترنج و

گوشه و حاشیه مذهب اندرون تیماج عنابی ترنج و گوشه بوقه سبز -

کاغذ ترمه جدول و کمند زرین - عنوانها پسرخی در سرسخنهای زمینه
 زر و بعضی ساده - دو صفحه اول و دو صفحه پنج موضع دیگر در متن
 و حاشیه بین سطور طلائع اندازی حاشیه مذهب مرصع عالی - (۶) سرلوح
 مذهب مرصع عالی - ۴۹۴ صفحه ، هر صفحه ۲۱ سطر ، هر سطر ۴ بیت
 ۱۱۵ میلیمتر - خط نسکسته نستعلیق کتابت خفی عالی - رقم سیدعلی
 شیرازی - تاریخ تحریر سال ۱۲۶۱ . (شماره ۳۰۶۵)

تقسیمات مانند نسخه پیش

آغاز : مانند نسخه پیش .

بابان :

« . . . آواز طبل فرو می ماند گناه من چیست . نم الکتاب
 یعون الملک الوهاب فی سنه ۱۲۶۱ در تاریخ بیست و پنجم شهر
 جمادی الثانی سنه ۱۲۶۱ حسب الخواهن . . . میرزا علیا حفظ الله
 تعالی سمت اتمام پذیرفت ، علی ده احقر الناس غرقه بجر گنه سید علی
 غفر الله له ولوالديه بمحمد وآله الطاهرين . »

نسخه متعلق بحسنعلیخان امیر نظام گروسی بوده و در تاریخ
 ۱۳۰۷ هنگام ولیعهدی مظفرالدین شاه باو تقدیم کرده است - سال
 ۱۳۲۲ از عرض گذشتمه است .

(۴۲۲)

کلیات

سعدی

باندازه ۱۴۸ x ۲۵۰ - جلد مقوای روغنی عالی بوم زیتونی
 زرک گل و بوته نفاسی حاسبه بند رومی گل ریزه نفاسی ، اندرون بوم
 سرخ بوته برگ موئی مذهب حاشیه ، باربک مشکلی - کاغذ ترمه جدول

وکنند زرین - عنوانها بسرخی - دو صفحه اول و سه موضع دیگر در
 درج نسخه متن وحاشیه ، بین سطور طلائعاندازی ، حاشیه بوته اندازی
 مذهب منقش - (۴) سر لوح مذهب مرصع عالی - ۷۸ و صفحه ، هر صفحه
 ۱۸ سطر ، هر سطر یک بیت ۶۴ میلیمتر در متن و ۱۷ بیت در ۳۴
 مصرع در حاشیه - خط شکسته نستعلیق کتابت خفی خوش - رقم
 میر محمد حسین اصفهانی - تاریخ تحریر ۶۸ - ۱۲۶۶ . (شماره ۳۲۱)
 تقسیمات مانند نسخه پیش

آغاز مانند نسخه پیش

بیان گلستان :

« قد تمت النسخة الشريفة الموسومة بگلستان الشيخ الاجل
 مصلح الدين الشيرازي في بدا الاقل السادات ابن مير محمد محسن
 الحسنی محمد حسين الاصفهانی دار السلطنة اصفهان در روز
 یکشنبه بیست و دوم شهر ذی القعدة الحرام ۱۲۶۶ . »

نایان نسخه :

« من سخن راست نوشتم تو گرش راست نخوانی

جرم لیلاج چه باشد جو تو شطرنج ندانی

در تاریخ شهر شعبان المعظم سنه ۱۲۶۸ . قد فرغت من تسوید
 کتاب شیخ سعدی انقاری وانا تراب اقدام المؤمنین
 ابن محمد محسن الحسنی محمد حسین الاصفهانی فی دار السلطنة
 اصفهان سنه ۱۲۶۸ کتبه ابن محمد محسن الاصفهانی
 فی سنه ۱۲۶۸ »

سال ۱۲۷۲ خریداری شده و ابن معنی را ناصرالدین شاه بیخط
 خود در پشت صفحه اول نوشته و مهر کرده است - سال ۱۲۸۲ از
 عرض گذشته است .

(۴۲۳)

کلیات

سعدی

باندازه ۱۵۳ x ۲۴۰ - جلد روغنی خوش بوم زیتونی گل و بلبل
و پروانه حاشیه باریک مشکی مذهب ، اندرون سرخ بوته نرگس و
جدول مذهب - کاغذ ترمه جدول و کمند زرین عنوانها بسرخی لاجورد
و سیلو - دو صفحه اول و دو صفحه اول بوستان متن و حاشیه بین سطور
طلا اندازی ، حاشیه مذهب مرصع عالی - سه موضع دیگر نیز دو صفحه
اول بین سطور طلا اندازی - (۵) سر نوح مذهب مرصع عالی و (۲)
سرفصلی مذهب لاجوردی - ۹۹ صفحه ، هر صفحه ۲۱ سطر ، هر سطر
دو بیت ۹۳ میلیمتر - خط نستعلیق کتابت خفی خوش - بدون رفم
تاریخ تحریر سال ۱۲۶۸ (شماره ۳۲۲)
تفسیحات مانند نسخه شماره ۱۱۷
آغاز ؛ مانند نسخه شماره ۱۱۷
بایان ؛

« که آواز طبل مغلوبست و گناه از من نیست ، سده -

المضجحات من شهر سنه ۱۲۶۷ .

بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و پشت صفحه اول

سهر او را دارد .

(۴۲۴)

کلیات

سعدی

باندازه ۱۵۰ x ۲۵۰ - جلد روغنی عالی متن زیتونی زرک گل
و بوته نقاشی حاشیه بوم مهوه ای زرک گل ریزه نقاشی ، اندرون سبز تیره

و زرگس و شکوفه کاغذ ترمه دو جدول و بک کنند زرین -
 عنوانها بسرخی - دو صفحه با قبل متن نسخه ، متن نسخه بوته اندازی
 مذهب خوش که در هر صفحه در بک تریج و دوسر تریج مطالبی در باره کیفیت
 تقدیم نسخه . بناصرالدین شاه و در پیشانی دو صفحه نام ناصرالدین
 شاه بالقباب بخط رقاع خوش بزر روی زمینه لاجورد در دو تریج نوشته
 شده است - پنج موضع در سر کتابها دو صفحه متن و حاشیه بین سطور
 طلائندازی و حاشیه بوته اندازی مذهب منقش است - (۵) سراج بزرگ
 و (۲۴) سرفصل بزرگ و کوچک مذهب مرصع عالی که در کتیبه
 آنها عنوان هر قسمت بسرخی روی متن زر نوشته است - ۵۸۲ صفحه
 هر صفحه ۱۸ سطر ، هر سطر بک بیت ۵ میلیتر و ۶۴ میلیتر
 در متن و ۱۷ بیت در ۳۴ مصرع در حاشیه - خط شکسته نستعلیق
 کتابت خفی خوش - رقم عبدالله اصفهانی - تاریخ تحریر سال ۱۲۷۱
 (شماره ۳۱۸)

تقسیمات مانند نسخه شماره ۱۲۰

آغاز مانند نسخه شماره ۱۲۰

بابان :

« کتبت لیبقی الذکر فی اسمم بعدی فیما ذالجلال اغفر لکاتبه السعدی »
 « تمت الكتاب ... در دارالخلافة طهران سمت تحریر بذبرقت .
 کتبه العبد الاقل الجانی عبدالله بن حاج آقا جانی الاصفهانی . فی سنه
 ۱۲۷۱ سال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه
 دوم مهر او را دارد .

(۴۲۵)

کلیات

سعدی

پاندازه ۱۰۰ × ۲۵ - چند روغنی عالی بوم مشکى تشعیر سازی

مذهب دو ترنج و چهار نیمترنج بوم لیمونی و زر حاشیه بوم مشکمی
 بوته گل سرخی ، اندرون سرخ ماده - کاغذ ترمه جدول و کمند زرین -
 عنوانها یزر و شنکرف و لاجورد - دو صفحه اول و پنج موضع دیگر متن
 و حاشیه ، بین سطور طلا اندازی حاشیه مذهب مرصع عالی - (۷) سر
 لوح مذهب مرصع عالی - ۴۳۸ صفحه ، هر صفحه ۲۰ سطر ، هر صفحه
 دو بیت . ۱۰ میلیمتر - خط شکسته نستعلیق کتابت خفی عالی و قصاید
 عربی نسخ کتابت خفی خوش - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۳)
 (شماره ۱۲۴۵۵)

تقسیمات مانند نسخه شماره ۱۲۱ (با حذف فردیات)

آغاز : مانند نسخه شماره ۱۲۱

بایان

« یا میل که طبع میکند چتوان کرد »

عیبی است که در من آفریده است خدای

انتقالی از خانه سید رضا خان خواجه .

(۴۲۶)

سعدی

باندازه ۲۰۵ × ۳۲۰ - جلد تیماج مشکمی ضربی مذهب عالی ،
 اندرون تیماج ترنج و نیمترنج و لچکی و حاشیه سوخت معرق زمینه لوان
 و مذهب عالی - تمامی صفحات متن و حاشیه کاغذ متن قطعه نختائی
 حاشیه سمرقندی چهره ای دو جدول مذهب حوائشی حلکاری عالی -
 هر صفحه سه لچکی مذهب مرصع عالی - بک سرلوح و بک سرفصل مذهب
 مرصع ممتاز که در کتیبه سرلوح عنوان گلستان و در کتیبه سرفصل
 عنوان بوستان روی زمینه زر بوته اندازی بسفیداب نوشته شده است .

عنوانها بزر و در پشت صفحه اول در یک شمسه مذهب مرصع محتاز روی زمینه زرسفیداب نوشته شده است : «برسم شاه زاده اعظم یادگار ابن فرخ بن سید احمد بن میرانشاه بن امیر تیمور گورکان» - ۲۶۶ صفحه هر صفحه در متن ۱۱ سطر ۷۵ میلیمتر و در حاشیه ۱۶ بیت در ۳۲ مصراع - خط متن نستعلیق کتابت جلی و حاشیه غبار عالی - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۰) (شماره ۳۴۱)

آغاز گلستان :

« منت خدایرا عز و جل که طاعتش موجب قربتست »

بایان گلستان :

« و اطلب لنفسک من خیر تربد بها

من بعد ذلک غفراناً لکاتبه

« اللهم اغفر لصاحبه و لکاتبه و لقارنه و لجميع المؤمنین و المؤمنات و المسلمین و المسلمات برحمتک یا ارحم الراحمین »

آغاز بوستان :

« بنام خداوند جان آفرین حکیم سخن در زبان آفرین »

بایان بوستان :

« خدا یا زعقوم مکن نا امید بضاعت نیاوردم الا امید »

« ثم الكتاب المسمى بسعدی ناسه بعون الله تعالی و حسن توفیقه و الصلوة علی نبیه محمد و آله اجمعین »

چون حاشیه صفحات آخر گلستان بس از خاتمه بوستان بیاض مانده بوده است ، مجلس خامس از مجالس مقدمه کلیات سعدی را در آن نوشته اند که با اینجا تمام میشود :

« . . . و با خدا برآز و نیاز بر خلقی تحیت و سلام نه دارد نیا مرزاد »

نسخه فرسوده شده بوده و پس از تعمیر سه صفحه از حاشیه که دنباله مجلس پنجم بوده، رفته است و وصافه بیاض دارد و در پایان بوستان ظاهراً رقم و تاریخ تحریر داشته که نادانی آنرا تراشیده است. بسال ۱۲۳۲ از عرض فتحعلیشاه گذشته و در حاشیه صفحه اول نام وی بسفیداب روی متن زر در تریجی نوشته شده و بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه اول مهر او را دارد.

(۴۲۷)

سعدی

باندازه ۱۶۵ x ۲۷۵ - جلد ساغری مشکی تریج و سر تریج و لچکی منگنه برنده - کاغذ دولت آبادی شکری متن زرفشان غبار یک نسبه مذهب و یک جدول و یک کمند زرین - و در هر صفحه سه لچکی مذهب منقش دارد - عنوانها در متن پشتگرف و در حاشیه در سرفصلهای مذهب منقش بسفیداب نوشته شده - دو صفحه اول متن و حاشیه مذهب مصرع که در میان صفحه اول در تریج لاجوردی پنج سطر عنوان و آغاز بوستان و در صفحه دوم عنوان و آغاز گلستان بسفیداب نوشته شده - ۳۲ صفحه ۱ هر صفحه ۱۰ سطر - ۶ میابتر در متن و ۱۲ بیت در ۲۴ مصرع در حاشیه - خط متن نستعلیق کنایت و خط حاشیه کنایت خفی متوسط - بدون رقم - تاریخ تحریر سال ۹۹۳. (شماره ۴۸۵۸)
آغاز گلستان : مانند نسخه پیش
بایان گلستان :

« گرنیابد بگوش رغبت کس [بر رسولان] پیام بانند و بس »
« تمام نسد کتاب گلستان ... » (جای رقم و تاریخ در صحافی رفته است -)

آغاز بوستان : مانند نسخه پیش

پایان بوستان :

« هزاران درود و هزاران ثنا ز ما یاد بر حضرت مصطفی »

« تمام شد کتاب بوستان شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی بتاريخ
دهم شهر ذی القعدة الحرام سنه نهصد و نود و سه بحمد الله و حسن توفیقه . »
پشت صفحه آخر نام فتحعلیشاه قاجار بزر نوشته شده بوده که
محو گردیده است و این مطالب نوشته شده است : « چون حسب الامر
اعلی حضرت ... فتحعلیشاه قاجار ... جانب ... میرزا محمد شفیع
صدر اعظم مربی و کافل امور ... محمود میرزا بود دیوان سعدی
علیه الرحمه را بجهت سرکار و ستمداری شاهزاده اعظم ضبط نمود و کان
ذلک فی شهر جماد الثانی سنه ۱۲۳۱ . » و در همین صفحه مهر محمود
میرزا هست . این صفحه را ، با کاغذ دیگر پوشانیده بوده اند که بعداً
مطالب آن نمایان شده است . در پشت صفحه اول مطالبی است حاکی
از اینکه بسال ۱۳۱۳ نسخه در تصرف حسین قوام دفتر بوده و آنرا
بفرزندش محمود نام هبه کرده و معلوم نیست سرانجام در چه تاریخ به
کتابخانه وارد شده است .

(۴۲۸)

سعدی

باندازه . ۷ : ۲۸۷ - جلد ساغری مشکی ترنج و نیمترنج و سر
ترنج و گوشه ضربی طلا بوش اندرون تیماج سرخ عنابی ترنج و سرترنج
و گوشه سوخت تحریر طلا بوش روی زمینه لاجوردی عالی - صفحات
متن و حاسیه کاغذ متن قطعه ختائی قهوه ای زرفشان جدول زرین حاشیه

اصفهانى نخودى - عنوانها بزر و مركب الوان - (۱) صر لوح مذهب
 مرصع على كه بصفحة اول الحاقى والصاق شده است - ۲۵۷ صفحه ،
 هر صفحه ۱۰ سطر در متن و ۱۴ بیت در ۲۸ مصرع و نیم سطر در حاشیه
 خط متن نستعلیق نیمدودانگ و کتابت جلی و خط حاشیه نستعلیق
 کتابت خفی عالی - رقم عمادالملک الحسنی - تاریخ تحریر ۹۹۸ .
 (شماره ۱۲۲۹۰)

آغاز گلستان : مانند نسخه پیش

پایان گلستان :

« گر نیاید بگوش رغبت کس بر رسولان پیام باشد و بس »
 « تمت بعون الله وتوفيقه والحمد لله رب العالمين وصلى الله على
 خير خلقه محمد وآله اجمعين . كتبه العبد المذنب المحتاج الى رحمة الله
 وغفرائه عمادالملک الحسنی غفرالله له ولمن قرأ ونظر فيه فى عشر
 اوسط شهر الصفر ختم بالخير والظفر بدار السلطنة قزوین سنه ۹۹۸ »

آغاز بوستان مانند نسخه پیش

پایان بوستان (موجود) :

« قیامت که نیکان باعلا رسند ز قعر ثری بر ثریا رسند . »

بوستان در این نسخه ناتمام و چند صفحه حاشیه در آخر بیاض
 مانده است و چون کاغذ حاشیه از اینجا با اصل کاغذ نسخه تفاوت دارد
 متوهم است که این قسمت از حاشیه را کشیده و جای آنرا کاغذ نو وصله
 کرده باشند ، همانطور که ظاهراً تمامی حواشی را که شاید تشعیر -
 سازی و مزین بوده ؛ کشیده‌اند و کاغذ ساده وصله کرده‌اند .

از صفحه ۸۹ لاقط یک ورق ساقط است و شاید اوراق ساقط
 نیز تصویر و تزئین بوده است که آنرا برداشته‌اند .

بسال ۱۱۵۹ وارد کتابخانه شده است . یادداشتها و ثبتها و مهر
 و نام فتحعلیشاه و ناصرالدین شاه را محو کرده‌اند .

سعدی

یاندازه ۱۸۵ × ۲۹۵ - جلد روغنی زمینه ذرک گل و بوته که در میان ترنج تصویر زن جوانی و در میان سر ترنج تصویر برنده نقاشی شده است ، حاشیه زمینه بشمی گل ریزه ، اندرون بوم سرخ گل و بوته میناسازی - حاشیه زمینه بشمی بوته میناسازی - صفحات متن و حاشیه کاغذ متن سمرقندی شکری افشان غبار جدول زرین . کاغذ حاشیه الوان عکاسی و حکاکی - عنوانها بسفیداب روی متن زر در میان سرسختهای مرصع نوشته شده - دو صفحه اول متن و حاشیه مذهب مرصع عالی فرسوده که در میان هر صفحه سه بیت در شش سطر نوشته و در بیشانی و ذیل این دو صفحه چهار مصراع بسفیداب نوشته شده که محور گردیده است و فقط یک مصراع : « چون سخن چمن براز گل و ربان است » خوانده میشود در درج نسخه چندین موضع لچکیهای مرصع ممتاز دارد - (۶) مجلس مینیاتور ممتاز - ۳۵۱ صفحه ، هر صفحه ۱۲ سطر ، هر سطر یک بیت - خط نستعلیق کتابت جلی عالی - بدون رقم و تاریخ تحریر (احتمالاً بخط سلطان محمد خندان و تاریخ قرن ۱۰) . (شماره ۳۶)

آغاز : ، مانند نسخه پیش

بایان :

« شفاعت نیاردم الا الله خدا یا ز عفو مکن نا امید »

« تمت الكتاب بعون الملك الوهاب »

ورق آخر نو نویسی است و ۸ ورق از یک نسخه ناقص کلمات

حضرت علی بن ابیطالب با ترجمه منظوم ترکی باخر نسخه افزوده‌اند
خط تزیینات ابن اوراق قدیمتر از متن بوستان و از قرن نهم است. در متن
طلالاتدازی و حواشی تشعیر سازی مذهب عالی و کلمات متن پسرخی
بخط نستعلیق خوش است و در آخر سه ورق نا نویس دارد.

(۴۳۰)

سعدی

باندازه ۱۳۵ x ۲۲۳ - جلد ساغری مشکی تریج و سر تریج
و گوشه زمیته گلی منگنه مذهب اندرون تیماج آجری ساده - صفحات
متن و حاشیه ، کاغذ متن سمرقندی جدول زرین حاشیه آبی افشان مور
زده - دو صفحه اول متن و حاشیه مذهب عالی مرصع که در میان هر
صفحه شش مصراع از اول کتاب نوشته شده و بین سطور طلالاتدازی
است - سر سخنها مذهب و عنوانها بقلم الوان در آنها نوشته شده -
(۴) مجلس بهنیا تور عالی که در مجلس سوم (ص ۱۸۱) در کتیبه
عمارت نقاشی شده بخط رقاع خفی بسفید اب نوشته شده است : « جهت
جناب فضابل مآب فصاحت شعار بلاغت دثار مولانا عبداللّه المنتشی
الکتابدار ، تمام شد فی شهر سنه ۹۶۱ » ولی رقم تفاش را نداد -
خط نستعلیق کتابت خفی خوش - رقم میرحسین سلطانی - تاریخ تحریر
سال ۹۶۱ ، (شماره ۳۵۰)

آغاز : مانند نسخه پیش

نانان :

« بضاعت نیاوردم الا امید خدا با زعقوم مکن نا امید »
« فرغ عن کتابت البوستان . . . علی ده اضحیف العباد میر

حسین الحسینی الکاتب الکتایدار السلطانی فی بلدۃ بخارا سنہ ۹۶۱ «
 نسخہ از کتابخانہ جهانگیر بادشاہ ہند بودہ و پشت صفحہ اول
 بخط خود اوست : « اللہ اکبر بتاریخ ہر دہم بیہمن ماہ سنہ ۱ موافق
 بیست و ہفتم رمضان سنہ ۱۰۱۴ داخل کتابخانہ ابن نیازمند در گاہ
 الہی شد . محررہ نورالدین جهانگیر بن اکبر بادشاہ » و « حررہ صاحب
 قرآن ثانی »۔ بعدہا یتملک ابوالحسن نجفی نامی آمدہ و نوینتہ است :
 « من علی عبدہ الممتحن ابن محمد الحسینی ابوالحسن النجفی موطناً
 و مسکناً و مدفناً انشاء اللہ تعالیٰ »۔ سال ۱۲۸۲ از عرض کتابخانہ
 گذشتہ است .

(۴۳۱)

سعدی

باندازہ . ۱۳۰ x ۲۱۷ - جلد تیماج حنائی ترنج و سرترنج ولجکی
 ضربی سذہب جدید - صفحات متن و حاشیہ ، کاغذ متن سمرقندی
 جدول زرین کاغذ حاشیہ اصفہانی الوان - عنوانها بزر - نکہ سربوح
 مذہب مرصع خوش - ۳۵۴ صفحہ ، ہر صفحہ ۱۲ سطر ، ہر سطر
 یک بیت . ۶ میلیمتر - خط نستعلیق کتابت خفی عالی - رفہ شاہ محمود
 نیشابوری - تاریخ تحریر تراشیدہ اند (قرن ۱۰) . (شمارہ ۳۵۸)
 آغاز : مانند نسخہ پیش

پایان :

« بضاعت نیاوردہ ام جز امید خدا با زعقوم مکن تا امید »

تمت الکتاب بعون الملک الوہاب تہریراً فی تاریخ شہر ربیع -
 الاول سنہ . کتبہ العبد المذنب شاہ محمود نیشابوری . «

در دو موضع بیش از صفحه ۹۸ و ۱۰۶ یک ورق ساقط است و یک ورق بیاض صحافی کرده‌اند .

بسال ۱۲۶۴ برای کتابخانه خریداری شده است .

(۴۳۲)

سعدی

باندازه ۱۶۵ x ۲۴۰ - بدون جلد - کاغذ بخارائی زرفشان غبار
جدول زرین - عنوانها بشنگرف و تریج در سرسخنهای بوته اندازی
مذهب میناسازی - ۳۶۴ صفحه ، هر صفحه ۱۲ سطر ، هر سطر یک بیت -
صفحه اول نو نویس و بدون تزیین - از صفحه ۱۴۴ تا ۱۵۵ و ۲۱۸
تا ۲۲۵ نیز نو نویس - (۵) مجلس تصویر مینیاتور عالی که در چهار
مجلس آن در کتیبه عمارت بخط ثلث پسفیداب نام « عبدالله » دارد
و در یکی نوشته است : « برسم کتابخانه خافان العادل الاکرم الاعظم
عبدالله بهادر خان فی . ۹۷ » - خط نستعلیق کتابت جلی عالی - رقم
میر علی (ابن میر علی جزمیر علی هروی معروف ولی معاصر اوست که
میر علی هروی بسال ۹۵۲ در گذشته است) (شماره . ۳۱۴)

آغاز : مانند نسخه پیش

نانان : مانند نسخه شماره ۱۲۸ اضافه دارد :

« در دارالسلطنه هرات صورت اتمام داندرفت . المفیر الحقیر میر علی

السلطانی غفر ذنوبه و ستر عبویه . ۹۷ »

(۴۳۳)

سعدی

باندازه ۱۶۰ x ۲۵۰ - جلد تیساج حنائی حاشیه متگنه مذهب
جدید - صفحات متن و حاشیه ، کاغذ متن ختائی زرقشان شبار ، هر صفحه
یک حاشیه باریک انوان زرقشان و یک حاشیه کاغذ دولت آبادی ساده
و دو جدول زرین - عنوانها بسفیداب روی متن زر - (۱) سر لوح مذهب
مرصع مزدوج عالی فرسوده که بالای آن اندکی تذهیب جدید الحاقی صحافی
شده است - دو صفحه اول بین سطور بوته اندازی مذهب - ورق ماقبل
آخر ۱۶ لچکی بوته اندازی عالی دارد - ۲۷۱ صفحه ، هر صفحه ۱۲
سطر ، هر سطر یک بیت ۷۰ میلیمتر - خط نستعلیق کتابت خفی خوش -
بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۰) (شماره ۳۴۷)
یک ورق از آخر ساقط .

آغاز : مانند نسخه پیش .

پایان موجود :

« دو خواهند بودن بمحشر فریق

ندائیم کدامین دهتم طریق »

بتاریخ ۱۲۲۶ وارد کتابخانه همایون میرزا شده و بسال
۱۳۰۶ برای کتابخانه خریداری شده است - بالای صفحه اول مهر
ناصرالدین شاه دارد - بسال ۱۳۲۲ از عرض کتابخانه گذشته است .

(۴۳۴)

بوستان

سعدی

باندازه ۱۶۰ x ۲۷۰ - جلد مقوای روشنی خوش بوم ذرک

زیتونی گل و بوته نقاشی اندرون سرخ ساده حاشیه باریک مشکی مذهب صفحات متن و حاشیه قطعه سازی کاغذ متن سمرقندی زرفشان حاشیه الوان عموماً عکاسی منقش - ورق اول حاشیه حکاکی - یک سر لوح مذهب مرصع خوش - جای عنوانها بیاض - ۲۵۴ صفحه ، هر صفحه ۱۲ سطر ، هر سطر یک بیت ۷۵ میلیمتر - خط نستعلیق کتابت خوش - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۰) - صفحه آخر نونویس (شماره ۳۴۸)

آغاز: مانند نسخه پیش

بایان: مانند نسخه شماره ۳۱۴۱

سال ۱۲۳۵ وارد کتابخانه محمود میرزا فرزند فتحعلیشاه شده و سال ۱۲۶۷ برای کتابخانه خریداری شده است و ناصرالدین شاه کیفیت خرید را بخط خود در پشت صفحه اول نوشته است . سال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و پشت صفحه اول مهر او هست .

(۴۳۵)

پوهستان

سعدی

پاندازه ۱۷۵ × ۲۸۸ - جلد روغنی خوش بوم ذرک گل و بوته مینا سازی حاشیه مشکی مذهب اندرون سرخ ساده - صفحات متن و حاشیه ، کاغذ متن ختائی زرفشان غبار و حاشیه اصفهائی سرخ جدول و کمتد زربن - عنوانها در سرسخنهای مذهب مرصع عالی روی متن زر بسفیداب و سرخی نوشته شده و بعضی جای عنوانها خالی است - دو صفحه اول بین سطور طلااندازی - یک سر لوح مذهب خوش - ۲۹۶ صفحه ، هر صفحه ۱۳ سطر ، هر سطر یک بیت ۷۷ میلیمتر - خط